

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 6. У Сомбору 31. Марта 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15 и последиѣг, а Приягелъ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.
Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

НАРЕДБА

високог кр. угарског намести. Савета

од 11. Марта о. г. Бр. 11,889

ради држаниа Школскога Листа епархиалним властима Православне Цркве : Будимској, Бачкој и Тамишградској.

Премда е Школски Лист, кои сада у Сомбору излази, онај единствено постоѣћи србски педагогични часопис, из кога србски учители и школом управљаюћи органи могу, не само о обучавању и предавању прописаних учевних предмета, него и о практичном напредовању науке и школе, известия и знања непрестано добити; ипак јако у очи пада што они, којих се ово тиче, у употребљавању тога Листа и користењу њиме, јошт и сада отвећ редко и слабо учествују.

Из узрока тога што поменути Лист непорично на обшту корист служи, налази Правителство ово за нужно позвати Пречастну Епархиалну Власт (по имену) да подручне црквене Обштине, учитељ, школске старатељ и управитељ а тако исто и школске надзорнике, на држањ и приљжно употребљавањ овога Листа, у колико е већма могуће, побуђивати усрдствуе.

Саобштавајући читатељима ову милостиву наредбу, поново умољавам Славне Обштине и поштовану Господу, која Лист примаю, да с предплатом похите, или барем да ми писмено уверењ даду, да ће Школски Лист држати.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Господа учители кои по својој слабой плати нису у станю Листа држати, нека се обратe на имућниe родителѣ дечие, и нека им пред очи ставе корист овога Листа по школу и децу њихову, па ће се ямачно у сваком месту наћи люди, кои ће самце или ревенoм за учителя свога Лист платити; за старателѣ валяло би да предплате грађанске, а за школске управителѣ црквене Обштине из своих каса. Тако би Школ. Лист имао у сваком месту найманѣ три предплатника и онда би обстати и напредовати могао, али овако кад многи учители немогу, а свештеници директори неће да држе овога Листа, ниe чудо ако он скорим узмoра престати.

Познато e да има готово у свима нашим обштинама завета за набавлянѣ књига сиромашной деци; зар се не би могао и одтуда Школски Лист и Приятелѣ Младежи за Школу и учителя набавити, или зар се неби могли о школским свечаностима прилози на ово купити, као што се прошлих година чинило? Притом да e добре волѣ и ревности, могли би ямачно Г. Г. учители у сваком већем месту међу родителыма дечим барем по неколико предплатника на Школски Лист наћи, као што e похвалом споменути морам да су ми Господа Учители: Настић из Србoбрана, Глибoнѣски из Бечeя, Хорват из Новoга Сада и Гoйковић из Субoтице скуплянѣм предплате на Школски Лист знаменито помогли.

Нове предплатнике, ако се само одма прияве, у станю сам још и сада са свима бровима од почетка ове ове године послужити. —

Са овим броем навршуe се предплата на овај Лист свим ланѣским предплатницима, кои су за прошлу годину 2 фoр. платили; с' тога се учтиво позиваю да предплату понове и то са 1 фoр. а вр. до свршетка Юния или са 3 фoр. до края године.

Напоследку за дужност сматрам явити Славном Обштинству, да „Приятелѣ Србске Младежи“ до сада само 47 коe годишњи, кои полгодишњи уписника међу синовима и кћерма србским имаде, а да e среће и ревности требало би да има тридесет пута толико. С' тога понавлям овом приликом позив на предплату овога Листа, коя се и обашка прима. Цена e на сваком Листу одма под насловом назначена.

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ

уредник и издавателѣ Школ. Листа и Приятелѣ Србске Младежи.

Една реч о немима.

Ланьски програм за испите на институту немих у немачком войводству Насави има толико много знаменитих података, да овај извод из нѣга свима учительима и школским надзирательима најтоплије препоручуємо.

Број немих није баш мален. У немачкој на оно близо 44 милиона душа било је прошле год 35278 немих, по томе долази на свако 1240 душа 1 немак. За школу способне неме деце било је 6783, али није ни полак у школу ишло, ни прописаног воспитаня и науке имало, ма да у Немачкој око 70 за неме одређених института има.

У войводству Насави било је лане на оно 456567 душа 381 немака, и то код лутерана на свако 1100, код Римљана на свако 1400, а код Евреја већ на 500 по 1 немак. По роду било је 216 мушких, а само 165 женских немака, по томе близо 100 мушких на 75 женских или 4 на 3. Овако се нашло и у осталим земљама. Свуда је више мушких немака него женских.

Да положай места у ком люди живе велики уплив има на пњиов душевни као и на телесни развитак, пак исто тако и на развитак ове ил оне болести, то сведоче сва по свима земљама предузимана брояња слепих и немих, и нашло се, да у бреговитим пределима особито у мочарним доловима далеко више немака има него у равници.

Узроке глувоће и немоће врло је тешко дознати; многи родитељи не пазе на ово одма у почетку него кад зло већ сасвим мах отме, и онда обично обеде ову ил ону болест, што је дете претрпило, ма да нигде никоме свезе између ових није. Засад се толико зна, да се ових бедника највише већ роди тако.

Редко се кад нашло, да је у глувака уво сакато споља. Од овога и не зависи глувоћа; но пре од тога, ако је шта унутри поремећено. При секцијама глувака налазило се, да је узрок унутри у уву био; али је било и има сила случајва, где је уво сасвим у реду, и узрок је глувоће само на живцу; а на ово је ретко помоћи бивало; ма да има случајва где је узрок глувоће нечистоћа у уву, красте и ране или запаленје ува, и ово се да излечити.

Степени глувоће има много, кои се сви своде на три

класе; у прву класу спадају они глуваци, који још чују поједине гласове и речи, кад им се јасно вичу, и умеју, да их понове. На ове глуваке има промена времена тако велики утицај, да на лепом времену далеко боље чују, него на мутном и влажном или испред овог. У другу класу спадају они глуваци, који чују само јаку дреку звуку и лупу и тутњаву, и цику и вику, као: звона над главом, пушку на уво и др. У трећу класу спадају они, који не чују ни овог. При опредељивању ових степени глувоће часком се невештак превари, те узме обште осећање за знак слуха, као; трзанје на тресу од топа или овом подобно, које глуви не осети на уво, него на кожу.

Догоди се, да гдекоје дете доцније оглуви, кад је већ прилично говорити научило; ту се да учинити, да се говор колко тољко сачува, ако родови и околина глувоме увек само по неку реч лагано и на очи узговоре тако, да глуви са усана ових види и схвати, шта говоре. У оваком случају много реда је нужно изнети глувом ствар саму о којој је реч на очи, да је види, а нипошто недопуштати, да му ко знацима каже шта, нити трпети икоји знакова, јер чим се овим започне, онда је говору крај.

Што се тиче лечења немоће, у овоме није наука ништа успела, и сви вештаци држе, да је свака немоћа, ако је дуже време потрајала неизлечива. Зато не ваља да родитељи немога тумарајући и лека тражећи запусте овога, да и оно мало гласова заборави, него ваља да га што пре предају у институт за неме, да се овде колко је можно сачува. Баш у овоме и есте триумф данашњих института за неме, што науче ове на онај други унутрашњи слух, те учине, да исто овако и мисле и мисли своје устмено саопштавају, као да и чују.

Ште се тиче телеснога стања немих ваља знати, да су у њих остала чувства далеко оштрија, те тим се недокудица слуха у нечем надокнади. Неми су на болове далеко мање осетљиви и на многе болести далеко тврђи него други људи, особито они неми, који су узетинјом то постали.

Готово сви немаци имају врло оштар вид, који се тим све већма изоштрава, што више говор са усана других хватају.

Што се тиче њигових душевних и умних даровања, у томе нису ни најмање назаднији од других људи. Видићеш у

У њих исте оне разлике на даровањима, као и у других, и многи немак има лепе и изванредне таленте, кои се на велику корист околине развити дају. За доказ овог служе многи примери немака, кои су се до највиших степена изображена развили.

Па како много случајева има, да учители ову децу од школе враћају, ни најманѣ милосрђа према овим бедницима немајући, не хтејући ни оно да их науче што могу, то су многа правительства издала налоге и строго учитељима у дужност ставили, да и ову децу у школу примају, па по хришћанској дужности, где је нужно и башка по кои час жртвую, те да их тим сачувају, да се не забатале и не покваре, као што обично бива. И нема деца могу се научити на ред, мир, точност, пажњу, на чистоћу, пристойност, уљудност, могу научити писати, рачунати, рисати лепше него друга. Највише ове деце ода се одма смалена на просияченѣ, па после на свако неваљалство, зато ваља све мере насупрот употребити.

При ученоу ове деце сила је о томе свађе било, да њих ваља учити помоћу гласова или помоћу знакова; и ма да се никако неможе помоћ знакова обићи, почем је ово код многих немака једино средство науке, особито на почетку, то опет ваља гледати и што пре прећи на помоћ гласова ово далеко пространство и умније средство, па онда се овога највећма држати.

Искусством покупљеним са свих страна знаде се, да немоћа није увек наследна, ни да прелази увек с оца ил матере на децу; има сасвим здравих родитеља, па једно ил два деца буду нема. Немоће има свуда, али више код занатлија и простака: код сувачара и воденичара и код оних занатлија где је увек лупа нађе се више неме деце, ал још више код оних, кои се непрестано баве у влажном и нечистом ваздуху.

Највише се налази немих у оним породицама, које се жене у род и што су женица приближе родови то више глуве деце роде, ма друкчије најздравији били. Тога ради и забрану мудро хришћанска црква, особито наша православна, оваке женидбе.

У северној Америци долазе на 10000 белих само 2 нема, а на 10000 дивљака 212 немих, њр код ових никакви запрека ни реда нема, што се тиче женидба, узимљу се браћа са сестрама и родитељи с децом. Отуда је код ових сто

пута више немих, него код белог народа, где и црквени и грађански закони оваке женидбе закрађују. Зато е и код Евреја много више немих него код Хришћана, ербо се и ови жене у род. Напротив у целом Китају, где преко триста милиона народа има, а само е една стотина фамилијалних имена, и где е најстрожив закрађено са истим именом узимати се, ма да ни најмаић сродни нису, нема готово нигде немака.

Зашто треба да се учитељ за свако предаванћ приправља?

Люди кои с добрим успѣхом своју радню свршити желе, ако би се ова и рукодѣлја тицала, мораю се најпре за ту своју радню ваљано приправљати, и увек помнливо о нѣој размишљавати пре него што ю предузму. У толико више треба да се приправљаю они, кои су позвани да снаге срца и ума дечиег изображаваю, а то су учитељи и воспитатели.

Ретки су люди, кои сво знанћ и вештину, што их кадгод придобише, у свако доба у пуној мери на видик изнети и без приправљаня другима саобштити могу. Ни од учителя народног не може се то изискивати, него е нужно, да се он за свако свое предаванћ брижљиво спреми, мотрећи и прибираюћи шта ће предавати, и размишљаваюћи како ће предавати, да ђаци науку нѣгову што болћ схватити, присвоити и учотребити могу. Само озбиљним и специјалним приправљанћм за свако поедино предаванћ, кадар е учитељ задобити ону лакост, живост и наочигледност у предаваню, коя чини да се деца ученћ омили и да им наука тако рећи у сок и у крв пређе. Само на тај едини начин може учитељ у своим школским пословима ред и точност одржати, а познато е да без овога двога неможе се у школи доволно успеха учинити.

Има учитеља, кои мисле, да нѣма не треба више учити ербо су препарандию добро свршили. Такови се люто вараю. Ми неможемо никад доста знати, никад толико искусити, да нам знаић других учених люди не треба.

Само онда ће ђаци внимателно предаванћ слушати, и весело у школу долазити, а сневеселити се кад мораю од

школе изостати ; само онда ће с највећом любовио и почитанијем спрам учитеља бити, ако в овай у станю своим точним знањм, речитошћу и живошћу у њих внимание к предавањим предметима возбуди и любопитљиве их учинити, да с' највећом жељом науку примаю, по њој се владаю и одмах ю употреблюю у околностима млађаног живота свог.

Да, али каквим начином би био учитељ у станю ово учинити, ако се неби пре предавања за тај посао приправио? Ни едан човек ние се тако учен родио, да може без сваког предуготовлења другима а нарочито деци што добро и полезно предавати. Зато изрично кажем деци, ербо в много теже овима што изяснити да разумеду, него одрастнима. Немаю сва деца еднако памятствование; гдикои одма разуме кад му се по удесной методи ствар саобшти, а други по истой методи ту ствар не може да схвати и научи. Врло лако може учитељ у опасност доћи, ако ред предавања ние пробао, и ако види да ђаци не разумеду то што им говори. У оваком случаю морао би пред њима смишљати како би могао болѣ то разяснити. Али учитељ нема времена у училишту да смишля и нагађа а ни жесто ние за то. Ако он пред ђацима о каквом предмету говорити жели али из тог ние се приуговорио, и њима сад ово сад оно предае, код сваке друге речи застане, сам себе пита, дал' в ово или оно што в сад предавао, или што предавати хоће, полезно и добро; онда ће наскоро ђаци увидити, да њин учитељ сам неразуме добро предмет, коме их учити намерава. Из искуства дознаемо, да учитељ кои се не приправля, све коешта у школи говори, понавнше неразумне ствари деци предае, и забуни се и заплете тако, да в штета оног драгог времена, што деца ту губе. То понавнше бива код оних учитеља кои катихизис а и остала основна знаня ниподашто држе, и тако више пута деци свакояке страховите и недостойне ствари говоре. Па какве су послѣдице свега тога? Такви учитељ почитание код деце и код народа изгуби и ни када к добром концу доћи не неможе.

Но како се има учитељ за предаванѣ приуговориавати? Зар само да најболњи ђаци пѣгово предаванѣ разумеду, а друге да ни зашта не сматра? Учитељ треба на свакояки начин да се приуговори, па ако га ђаци на едан начин нису разумели, он одма на други начин да зна предавати, и не само у својој школи, него и на туђем мѣсту, да в у станю предавати, чим само после неколико задатих питаня степен способности дечие сазна.

Врло добро чине они учитељи, кои за предаванѣ целе године едан ред предаваня и раздѣленіе сатова начине, по коем се може лако знати, колико треба за едну неделю дана, едан месец или по године из овог ил оног предмета у I. II. III или VI. разреду свршити. Предаванѣ да ние никад врло хитно, ал ни споро да ние; ер у првом случаю неће деца ништа разабрати, па ни научити, а у другом би задремали, и читаво предаванѣ би им отужно постало, и додияло.

Далѣ треба да е учителѣва тежня децу свагда с пита-нѣм и одговором вешто занимати, и испитивати, да ли су разумели, што им е он разясніо. Питанѣ мора бити нѣовом возрасту, памятствованю, и разуму сходно; кратко, разумљиво и лако. Дакле иште се да би деца одма на прво питанѣ ствар сватити, и учителю одговорити могла, а то е онда само могуће, кад се он — као што сам горе навео — пре сваког сата добро приуготови, шта да им предава. Има врст-них и честитих учителя, кои што мисле деца предавати, то све найпре себи на папир ставе и тако виде, ели доста, ел е мало или много за децу ово или оно предавати. Ови доиста заслужую похвалу и валяло би сви млађи другови да се на нѣи угледаю и тако поступаю.

Здраво греше они учитељи, кои мисле и веле: „Каква плаћа, така и радня.“ Возпитанѣ деце ние мала ствар, него е најважнја и најплеменитја, кое се треба срдцем и душом прихватити, ербо нису родитељи свою децу у школу послали, да што хрђаво и скаредно науче, или да узалуд време про-воде, него да у възпитаню напредую, а то само онда ће бити, ако е учитель у свом послу искусан, точан и ако га е' сталном вольом и узвишеном любовію одправля, не зарад оне мале и худе платице, но Бога ради и ради свое савести, коя треба да му е свагда светла и чиста.

Сваки учитель треба да се труди да буде у обштини огледало и узор читавог народа, па ако обштина види, да се нѣен учитель труди у свом задатку, то ће се зацело и она потрудити да заслуге нѣгове достойно уважи, а и више зе-малѣске власти наградиће савестни труд доброга учителя.

На последку све кад ми учитељи баш овде на земљи ништа очекивати не би имали за труде наше, што ми читавог жи-вота свог све силе, како тѣлесне, тако и душевне жертву-емо, да само из младежи добре христјане и полезне грађане възпитамо; зар неће се нам труд у будућем вѣчном животу стоструко наградити?

О хоће заиста хоће! Отац небесни неће заборавити наше труде и стараня при оствариваню Нѣговога светог царства на земљи! Они кои просвету и познаванѣ истине распростиру међу людма, сїяти ће — по речма Св. Писма, — у блаженой вѣчности кано сїине звѣзде на тврђи небесной. — Да браћо учители кои од нас савестно своє дужности одправля, то ест кои се свойски и неизоставно за свако предаванѣ приправля, с' намером човечеству полезан бити, — тай ће до последка зацело удостоити се оног блаженог гласа : „Добри слуго и верни у маломе си ми био веран, над многим љу тебе поставити; уђи у радост Господина твогга!“

Христофор Бочкаи
учитель у Кули.*)

О ученю писаня и читаня.

I. Приправлянѣ за писанѣ и читанѣ.

(Продужевѣ.)

Ѓданајсто вештбанѣ.

(Успоред са другом половином 11. лекциє из Науке гледаня.)

1. Покаже се како се сви гласови, коє досада деца познаю, могу ясно изговорити сами за себе и отегнути; такав є у речи вода, глас а и о; у речи яє, обадва гласа; у речи Мати, а и и. и т. д. — Гласови дакле: а, е, і, о, у, єсу самогласи прости, а гласови я, є, іо, ю, ай, ей, ой, и т. д. єсу самогласи споени, и тако ће их од сада деца и звати. —

Кад се у овом разпознаваню и називаню самогласа' деца извеште, онда се учи познавати глас р, найпре као самоглас па онда као суглас. —

Познаванѣ гласа р као самогласа иде овако: Учитель рекне деци: „Гдекои човек кад спава рче.“ — Коя є по-

*) Саобштавамо србском обштинству овај чланак, ког нам є за Школски Лист послао учитель Кулски г. Хр. Бочкаи родом Мађар. Држимо да ће сваком Србину мило бити, што се међу браћом Мађарима нађе народни учитель, кои овако красно србски писати уме, па с' тога задржасмо и саме изразе, коима се писац служио, непроменїно.

следна реч у тој реченици? Растворите ю на слогае (р'-че) реците на само први слог! (р'). Затегните га (р-р-р). Како се зову наша најближа Славенска браћа што у Рватској живе? (Рвати). Кои је ту први глас? (р') — Има врста ловачких паса што се зову ртови; дед раствори реч рт на гласове (р-т). Кои је први глас? Кои је други? — Кои се од та два гласа може већма отегнути? (р). Ту је дакле глас р, самоглас. Шта смо ми по народности? (Срби) Раствори то име наше на гласове? (С'р'б'и, С'р'б', С'р'б'љ'и'н')? И ту је глас р самоглас.

Шта цури из прста кад га посечеш? (крв). Раствори ту реч на гласове (к'р'в'). Које је ту самоглас? (р) А изнађи тај глас у речи прст! — Шта има на вр'у црквене звонаре? (крст). Раствори ту реч на гласове? које ти је ту познат глас? Има л' јошт који самоглас у тој речи осим гласа р'. (нема). Колико слогова има реч крст, прст, Грк, грч, вр'. — Раствори на слогае реч: брдо? Реци први слог? (бр). Кои је ту самоглас? Кад је год у слогу глас р' без другог самогласа, онда је он самоглас.

Познаван' гласа „р“ као сугласника, бива овако: Ради-воје, раствори твоје име на слогае: (Ра-ди-вој). — Кои је први слог? (Ра). Раствори слог „Ра“ на гласове (р-а'). Кои се од та два гласа чистје чује? (а). А које је први глас? (р). — Потом се погађају речи у којима је „р“ на почетку, као: рак, рог, раст, ратар, затим у среди, као: краљ, креда, вера Пера, марама; и напоследку на свршетку, као: колар, столар, бравар, цар, ратар, ивер. и т. д.

2. За ручно приуговљиван' узима се на овом степену најпре десно полуколо али тако да буде на почетку потез танак, од горњег савијетка до близу дољњег линије дебео, па дољњи савијетак опет танак,* Тактира се: едан, два, три, или: у вис, доле сави! — Потом се пише потез ког зовемо савиен, одозго замотан. И овим се потезом исписује цео ред и цела таблица у више пута. К' томе се још' придода потез: танки, дебели до дољње линије, одозго замотан. Код овога се тактира за танки потез 1. за дебели до доле 2; за замотани 3. — Сва остала радња показана је већ горе више пута. Оба ова последња потеза налазе се у фиг. 10.

* Види кр. упут. таблу I. Фиг. 12. у среди.

Дванайсто вештбанѣ.

(Успоред с' 12 лекциом Науке гледаня о чиновима и занатима).

1. Распознаванѣ сугласника. У пређашњим лекцијама разстварајући речи на гласове и изтражуюћи самогласе, већ су деца све сугласнике више пута посебце изговорити морала, па тако сад едва ако узтреба пет или шест сугласника поединце учити распознати, кое е за по сата готово, а остале ће деца лако и сама изнаћи и познати, и ту ће учителю посао лако ићи, ако е оне пређашнѣ лекције свойски радю.

Ред за ученѣ сугласника' препоручуе се по сродству гласа, све сродна едно до другога, као : б и п, в и ф; г, к и х, д и т, ж и ш, з, с и ц, њ и њ, џ и ч, л и љ, њ, њ, и м.

За свако од ових доста е само рећи по едну реч која се свршуе с' дотичним гласом, па дати да ю деца растворе, и споменуши и познате гласове, упутити их на свршетни глас да га упамте. н. пр. овако : Растворите реч : б о б на гласове, кои е ту самоглас (о). Кои е глас за њим? (б). Кои е глас пред самогласом о? (б). Како се изговара заедно први и други глас од речи „боб“? Како се изговара заедно други и трећи глас? Како се изговара цело? Погодите едну реч која се свршуе гласом б'? А која се починѣ тим гласом.

Растворите реч „топ“ на гласове? Кои се глас на свршетку чуе? Изговори самоглас о' са гласом п' заедно (оп). — Погађайте речи кое се свршују гласом п'! — и т. д.

Као што е речено, чим се неколико сугласника' овако прође већ ће деца устаню бити без муке све гласове распознати. Но приметити имам, да се не варошима неки гласови зло изговараю и то понавнше, њ место ц; њ мѣсто ч. и обратнo, као њеп, њовек и т. д. У тим местима, са оном децом, која гласове те наопако изговараю, мора се учитель подуже бавити, учећи их речи те растварати, правилно посебице гласове изговарати, и ове опет у слоге и речи спаяти.

2. Писанѣ потеза ког зовемо : горе и доле замотан.* Пише се између све четири спомоћне линије, а тактира се 1. за танки што иде у вис; 2. за дебелу доле; а 3. за савиени потез што иде одоздо у вис.

Са овим вештбанѣм завршују се приправљанѣ за писанѣ и читанѣ.

У идућем броју почећемо говорити о самом учено писаня, о познавању писмена и о считавању.

*) Види кратко упутство, Фиг. 11. на првој таблици.

Станѣ фонда Школскога Листа

на свршетку године 1865.

У почетку 1865 године главница фонда Школскога Листа, — коим Сомборска србска црквена община манипулира, — износила е: 2925 фр. 89 нов. а. вр.

У течаю године 1865 ушли су у касу фонда ови прилози:

1.) С' Диняшке беседе 15. Августа 1864	—	—	13 ф. 50 н.
2.) Дар Нѣгове Светости Патриарха Србског Самуила преко уредништва Данице	—	—	8 ф. —
3.) Саве Велића пароха овсеничког и од Мойсея Бизумића учителя Опатовачког	—	—	50 н. —
4.) Добровольни прилози, кое е Стеван Радо-слав учитель — сад већ покойни — у Шибенику скупио и послао	—	—	1 ф. —
			15 ф. —

И тако прилози износе: 38 ф. —

При полагању рачуна за годину 1865. пре свега назначено е, да се една обвезница државна од 100 ф. Ср. налази, која премда интерес од 100 ф. а. вр. доноси, ипак се има у вредности од 105 ф. а. вр. водити, и за избећи свако далѣ неспоразумлењ придодато е к' капиталу пет форинти а. вр. — — — — — 5 ф. —

Интереса е пало оволико:

1.) На растеретницу Барона Јов. Николића од 100 ф. Ср. по одбитку доходарине	—	—	4 ф. 65 н.
2.) На две државне задужнице у вредности од 200 ф. ср. као прилог г. Павла Георгиѣвића из Зомбе, по одбитку доходарине	—	—	9 ф. 88. н.
3.) На главницу од 1547 ф. 44. н. која е целе год 5% интерес носила	—	—	77 ф. 37 н.
4.) На 117 ф. а. вр. — од 20 Фебруара до 4 Јулія, (кад е новац за штампанѣ књиге издат,) дакле за 4½ месеца интерес	—	—	2 ф. 19 н.
5.) На 100 ф. а. вр. што е 26. Јулія уредништву Школски Листа у зајам дато интерес од 20 Фебруара дакле за 5 месеци и 6 дана	—	—	2 ф. 16½ н.
6.) На 175 ф. интерес на 8½ месеци (извађено 7 Новембра).	—	—	3 ф. 54 н.
7.) На 72 ф. 8 н. интерес на 10 месеца и 3 дана	—	—	1 ф. 39 н.
8.) На оних 38 ф. што е у течаю године 1865 у касу ушло, интерес	—	—	1 ф. 91 н.

Све ово уедно сабравши износи сумма главнице фонда Школскога Листа на почетку 1866 године 3071 ф. 98½ н. а. вр.

Но од овога капитала налази се у издаваню за штампанѣ различитих књига 996 ф. и 37 новч. кое засада интереса не доноси.

Од ових 996 ф. 37 н. издато е на штампанѣ пре 1865. год. и јошт у касу невраћено: 604 ф. 37 н.

У течаю год. 1865 по упутству Дирекције препадарналне исплаћен е 4. Юлія остатак од рачуна за штампанѣ књиге : „Изясненіе Литургіе“ — — — — — 117 ф. —

7. Нов. исплаћен е рачун за штампанѣ : Спомоћне књиге за разясняванѣ Цркв. Пояня у 1500 ексемплара — 175 ф. —

26. Юлія у займ дато бившем уредништву Школ Листа у Будиму — — — — — 100 ф. —

Ово е у кратком изводу садашнѣ станѣ фонда Школ. Листа било на свршетку 1865 године, кад е Одбор што фондом рукуе, рачун Сл. Обштине Сомборской, и вис. кр. Угарском наместничком Вежу поднео.

Књиге о трошку фонда Школ. Листа прошлих година издае од коих е досад едва една трећина распродана есу ове :

„Кратко удутство за учителѣ“ штампано у Новом Саду 1861. у 1000 ексемплара.

„Народне Песме за децу“ у Сомбору 1864. у 4000 ексемплара.

У течаю године 1865. штампано е трошком фонда овог :

„Изясненѣ св. Литургіе, Вечерня и Ютреня у 1000 ексемплара. а „Спомоћна књига“ за разясняванѣ Црквенога Пояня у 1500 ексемплара. Од обадве до сада е тек по неколико ексемплара, у новац обраћено.

ПРИМЕДБА. Фонд за учительске сироте имао е у почетку године 1865 главницу од : 184 ф. 95¼ н. Годишњи интерес 1865. изнео е : 9 ф. 24¼ н. И тако главница фонда за учительске сироте састои се из 194 ф. 90½ н.

НОВИ ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА. Благородни Г. Константин Пейчић Доктор Медицине и ревностни родолюбац из Панчева подаріо е на фонд Школ. Листа десет форинти као половину чистог добитка од свога дела „Спомени Сави Текелић.“ Другу половину чистого добитка од ове књиге, има ће послати други едан господин. Прислату суму од 10 ф. примио е одбор сомборске сръбе обштине што фондом Школ. Листа управља. — Врстном Господину Дарователю овим се јавна благодарност изьявлюе.

Школске вести.

НАИМЕНОВАНѢ УЧИТЕЛЯ. У ст. Канъжи. Наименован Милан Грубанов. Изучио 4 гим. разр. и препадардию у Сомбору. Проглашен да е способен за учителя на основной и нижим разредима главне школе с препоруком. Тражили се још : Алекса Коњовић, Филип Бркић, Алекса Докић, Настас Димић, Младен Лугумерски, Милош Алексић и Петар Борић. Одобрено од намасти. бр. 95930 год. 1865.

У Сараволи. Наименован Владимир Вуић свршио основ. школе и препадардию у Араду. Проглашен да е способен за учителя на сеоской школи. Тражио се још : Ђорђе Богосав и Никола Аћимо-

вић. Одобрено од намесн. бр. 57964 год. 1863, под условом да положи испит у Сомбору, и почем е ово учинио, то е за сталног учителя потврђен бр. 97294. год. 1865.

У Станчеву: наименован Милош Войновић. Изучио основну школу и препандију у Граду. Проглашен да е способен за подучитеља. Ние се тражио више нико. Одобрено од краљ Наместниства бр. 99937 са том приметбом, да има концем ове школске године положити испит учительски на србској препаранди у Сомбору.

У Турџи. Наименован Филип Бркић свршио два реална разр. и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учителя на основној школи. Тражили се још: Никола Бугарски, Ђорђе Радовановић, Петар Деспотовић, Алекса Докић, Јован Петровић и Коста Живковић. Одобрено од Намесн. бр. 197. год. 1866.

У Парцу. Наименован Милош Алексић. Свршио 4 гимн. разреда и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учителя на основној школи. Ние се више нико тражио. Одобрено од Намесн. бр. 2138 год. 1866.

УПРАЗЊНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. Смрћу младога приправника Милана Грубанова Мартоношанина, кои е недавно за учителя Ст. Канџишког наименован био, упразњено е опет учительско место у Старој Канџижи, с' платом 189 фр. а. вр. и по сесии земљ. Стечај е путем јавних листова отворен био до 17. о. м. Молбенице се шило на Пречастну Консисторіју Бачку.

Едан отличан родолюб из Панчева явля нам, да е и у тамошњој србској школи едно учительско место упразњено, и на ово отворен е стечај преко политичних власти у граници до 4. Априла по старом календару. Плата е 300 фр. готова новца, 31 фр. 50 кр. у име стана и 6 хвати дрва. — Желити би било да кои од млађих наших ваљаних учителя из провинцијала ово место добие, како би се и у отменой обштини Панчевачкој плодови новог начина обучавања и воспитавања деце увидити и по заслуги оценити могли.

У Осеку постављен е стари Господин Мойсловић у заслужено стањ покоя, те тако и тамо ће се скорим отворити стечај на учительско место другога разреда.

Исто тако упразњено е по едно учительско место у Меленци и у Кикинди. Прво са платом од 600 ф.; друго с платом од 464 ф.; На оба ова места стечај е отворен.

Уредништво ово знајући да су сви лански свршени приправници, кои би у овим местима звање учительско с' отличным успехом одправляти кадри били, већ ухљобљени, за дужност сматра дотичним племенитим обштинама и Славним Школским Властима путем јавности предложити, да попуњавањ ових места до 1. Августа о. г. отложе. До тога рока ће садашњи приправници П. течај испит о способни учительској положити, а међу овима има их више, кои ће у сваком погледу кадри бити у поменутих отмених местима као учители роду свом на велику ползу служити.

ПРЕДАВАЊ НАУКЕ О ЧУВАЊУ ЗДРАВЉА. Г. Др. Ђорђе

Максимовић сл. и кр. вароши Сомбора главни лекар, из човеко — и родољубивог побуђенија предаваће овога лета приправницима у учи-тељишту Сомборском, Науку о чувању здравља са особитим обзиром на одкланяњ мана предрасуда и зала, што народ наш море и тамане. Предавања ће се започети одма после младога ускреса. Дай Боже да ово врстно предузеће младог Доктора по народ наш најбољим уроди плодом.

ПЛЕМЕНИТИ ДАР. Нјгова Светлост Кнез Србски Михаил по-

клонио е новосадском друштву госпођа, сто дуката на подизанњ завода за чувањ мале деце. Желити би било да се овај завод уреди по на-чину Фребелових дечињ вртова (Kindergarten), а јошт већма да се у вњму наша србска деца у своме езику и у духу своје народности воспитаваю. Од наших Новосађана, као најотличниј србских грађана и родољуба, томе се с' поузданњ надамо.

ШКОЛА СРБСКА У СТ. АРАДУ У старом Араду издан е на

свршетку 186½ шк. године штампани преглед Србске Школе, трудом и настояњм тамошњг учитеља г. Илије Поповића. — Школа ова била е после покрета јако занемарена, и напоследку едва е 20 — 30 деце у њу ишло, и то су понавине била малена и за школу неспособна. Прошле године било е 108 ученика и то 26 Псалтираца, 26 Часловаца, 22 Букварца, о остало су тако названи молитварци или почетници. Успех е далеко бољи него досада што е био. — Желимо да се че-стити Срби Арађани за своју школу својски заузму и да ју распро-стране са другим старим разредом, кои е пре покрета тамо постојо, а да отворе уз то и девојчку школу.

ИЗЛОЖБА УЧЕВНИХ СРЕДСТВА У ЗАГРЕБУ. Високо кр.

Наместничко Веће у Тројној краљвини дозволило е да учитељска задруга месеца рујна (септембра) ове године приредити може изложбу учевних и помоћних средства Народне Школе.

Босиљак.

НОВА КЊИГА. У Загребу изишло е друго поправљно изданњ

земљописа Тројне краљвине, од г. Марика. У земљопису овом на-лази се уз остало и кратка повест тројне краљвине, а и поманњ повестне цртице код сваког знатнијг места. Књигу су ову препоручиле грађанске и војничке власти за уздарњ у народним и главним школама.

Босиљак.

ЂОРЂЕ БРАНКОВИЋ протојерей Сомборски, окружни школ. надзорник и србског учительшта управитель, тужним срцем свима своим сродницима и пријатељима прежалостну вест јавља, да е његова премила супруга :

ЈЕЛЕНА БРАНКОВИЋ РОЂ. ПЛ. ТЕШИЋ.

22 Марта 1866. у 7 сати из јутра после дужег боловања у 29-тој години живота свога преминула.

Тело е покойнице у Среду 23. Марта у 4 сата после подне у св. Ђурђевској цркви опојно а затим на великом успенском гробљу матери земљи предано.

Вечна јој памет.

Јавна кореспонденција.

Гд. К. П. учителю у Београду. Примили смо једну фор. а у писму стои да шалјте два форинта. Молимо да изволите предплату поунити. Чудо нам е да по речма вашим учителя престолнице србске држе да е за њи доста школ. лист у Читалишту читати !! Томе се гласу доиста нисмо надали ни из најуђега села, а камо ли из Београда.

Г. Г. Јовану Миловановићу и Сави Павловићу савршеним богословима у Србији и Гд. Јовану Ђурчићу учителю.

Молимо да јавите где се находите и куд да вам се пошљу Листови за прву четврт овогодишњу у накнаду за ланску предплату.

Нашим многогоуваженим предплатницима у Далмацији и у Боки Которској.

У накнаду за ланску предплату шилја е лист школски овим предплатницима : Србској Клирикалној школи и одбору срб. девојачке школе у Задру. Пречастној Г. Г. : Атанасију Чурлићу и Герасиму Петрановићу архимандритима ; Лукијану Милковићу свештенику у Врлици Спиридону Маргетићу Протопресвитету у Имоцкоме ; Лазару Ерцеговићу пароху у Котару, и Јовану Аврамовићу Пароху у Рисну.

Из Далмације предплатили су досада ове године : Његово високопресвештенство Господин Стефан Кнежевић Епископ за два ексемплара 8 ф. Високопречастни Г. Герасим Петрановић 2 ф. Пречастни Гд. Вуиновић пресвитер и члан Консистор 2 ф. г. Петар Петрановић учитель у Кистану 2 ф. Г. Ђуро. Анд. Јовић у Шибенику 2 форинта.

Са овим броем завршуе се предплата на Школ. Лист свим оним ланским предбројницима кои су бившем Уредништву за прошлу годину два форинта платили.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.